

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

О. М. Губачова, С. І. Мельник

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

ПІДРУЧНИК

2-ге видання, перероблене та доповнене

Затверджено

*Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
для студентів вищих навчальних закладів*

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2012

УДК 657(1-87)(075.8)

ББК 65.052(О)я73

Г 93

Гриф надано

*Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(Лист №1.4/18-Г-1777 від 23.10.2007 р.)*

Рецензенти:

Плаксієнко В. Я. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії;

Опря А. Т. – доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка;

Руденко-Сударєва Л. В. – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародних фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Облік у зарубіжних країнах [текст] : навч. посіб. / [О. М. Губачова, Г 93 С. І. Мельник]. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 400 с.

ISBN 978-617-673-009-5

У підручнику розкриваються методологічні засади організації обліку, побудови та використання фінансової звітності зарубіжних країн.

Метою даного навчального видання є формування у студентів глибоких теоретичних знань та практичних навичок з організації обліку у зарубіжних країнах, уміння використовувати облікову інформацію в управлінні. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фахівців з обліку, аудиту й фінансового менеджменту, допоможе зрозуміти передумови та напрямки процесу реформування бухгалтерського обліку, що здійснюється в Україні, розширить кругозір і озброїть знаннями для практичного застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Розраховано на викладачів та студентів економічного спрямування, слухачів відділень післядипломної освіти, магістрантів та аспірантів.

Підручник буде корисним також практикуючим бухгалтерам, фінансистам, аудиторам, менеджерам, бізнесменам, які подають фінансову звітність іноземним інвесторам та вивчають зарубіжний досвід ведення обліку з метою його використання у професійній діяльності; надасть суттєву допомогу при підготовці до іспитів за програмою міжнародної сертифікації бухгалтерів «CIPA» (Certified International Professional Accountant).

УДК 657(1-87)(075.8)

ББК 65.052(О)я73

ISBN 978-617-673-009-5

© Губачова О. М., Мельник С. І. 2012.

© Видавництво «Центр учбової літератури», 2012.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	6
Розділ 1. Загальноприйняті принципи і системи обліку	9
1.1. Роль обліку в системі управління, користувачі облікової інформації	10
1.2. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку	14
1.3. Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку	18
1.4. Міжнародні організації зі стандартизації бухгалтерського обліку і звітності	29
1.5. Склад і загальна характеристика міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності і директив Європейського співтовариства (ЄС)	36
1.6. Характеристика систем та моделей бухгалтерського обліку	42
1.7. Система фінансового обліку та техніка рахівництва	45
Розділ 2. Фінансова звітність	82
2.1. Призначення і зміст фінансової звітності	83
2.2. Зміст, структура та методика складання Балансу	89
2.3. Звіт про прибутки та збитки, його зміст і методика складання	105
2.4. Призначення і методика складання Звіту про рух грошових коштів	118
2.5. Характеристика Звіту про зміни у власному капіталі та Приміток до фінансової звітності	129
Розділ 3. Облік грошових коштів	155
3.1. Склад грошових коштів, порядок відображення їх у фінансовій звітності, організація внутрішнього контролю	156
3.2. Документальне оформлення та облік грошових коштів на банківських рахунках	158
3.3. Облік грошових коштів у касі	163
Розділ 4. Облік розрахунків з дебіторами	171
4.1. Класифікація, оцінка дебіторської заборгованості та облік рахунків до отримання	172

4.2. Облік наданих знижок і повернення проданих товарів	174
4.3. Методика розрахунку та облік резерву сумнівних боргів	177
4.4. Облік отриманих векселів	182
4.5. Облік дисконтованих векселів	184
Розділ 5. Облік товарно-матеріальних запасів	188
5.1. Поняття, склад товарно-матеріальних запасів, завдання їх обліку та оцінка	189
5.2. Визначення вартості запасів	190
5.3. Системи обліку товарно-матеріальних запасів	194
5.4. Методи оцінки вибуття запасів	199
5.5. Відображення товарно-матеріальних запасів у фінансовій звітності	204
Розділ 6. Облік довгострокових активів	209
6.1. Характеристика довгострокових активів, їх класифікація та оцінка	210
6.2. Облік надходження основних засобів	212
6.3. Методи розрахунку та облік амортизації основних засобів	215
6.4. Облік модернізації та ремонту основних засобів	224
6.5. Облік списання й реалізації основних засобів	225
6.6. Облік переоцінки та зменшення корисності основних засобів	226
6.7. Облік природних ресурсів та їх виснаження	232
6.8. Облік нематеріальних активів та їх амортизації	234
Розділ 7. Облік фінансових вкладень та консолідована звітність	241
7.1. Види інвестицій і порядок їх оцінки	242
7.2. Облік інвестицій в облігації і порядок амортизації премії та дисконту по придбаних облігаціях	244
7.3. Облік інвестицій в акції та порядок їх переоцінки	247
7.4. Облік інвестицій в асоційовані компанії	249
7.5. Призначення, склад та порядок подання консолідованої фінансової звітності	251
7.6. Принципи та процедури консолідації фінансових звітів	256
Розділ 8. Облік зобов'язань	268
8.1. Сутність, класифікація та оцінка зобов'язань	269
8.2. Облік короткострокових (поточних) зобов'язань	270
8.3. Облік зобов'язань по заробітній платі та пов'язаних з нею відрахувань	274
8.4. Облік довгострокових векселів	278
8.5. Види облігацій і порядок їх випуску	280
8.6. Облік довгострокових облігацій	282
8.7. Облік довгострокових орендних зобов'язань	290
8.8. Облік пенсійних зобов'язань	292

Розділ 9. Облік доходів, витрат і фінансових результатів	296
9.1. Сутність, класифікація та порядок визнання доходів і витрат	296
9.2. Облік доходів і витрат.	304
9.3. Порядок визначення та облік фінансових результатів	308
Розділ 10. Облік власного капіталу та розподіл прибутку в товариствах і корпораціях	314
10.1. Економічна сутність та класифікація власного капіталу.	315
10.2. Облік капіталу одноосібного власника	316
10.3. Облік власного капіталу і розподіл прибутку в товариствах	318
10.4. Облік власного капіталу і розподіл прибутку в корпораціях	322
Розділ 11. Основи управлінського обліку	333
11.1. Мета та функції управлінського обліку	334
11.2. Система рахунків управлінського обліку	338
11.3. Класифікація витрат в управлінському обліку	341
11.4. Системи і методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції	347
Додатки	358
Список використаної літератури	395

ПЕРЕДМОВА

Важливим атрибутом ринкової економіки є економічна інтеграція, подальша інтернаціоналізація економічних відносин у рамках міжнародної економічної спільноти. Поглиблення процесів економічної інтеграції, створення та функціонування єдиного міжнародного економічного простору, міжнаціональних корпорацій, вільних економічних зон, спільних підприємств, реалізації спільних інвестиційних проектів вимагають уніфікації інформаційних і облікових систем, порядку надання фінансової інформації про діяльність підприємств у всьому світі. Запорукою підвищення ефективності процесів глобалізації економічних відносин на міжнародному рівні, фундаментом довіри інвесторів до економічної інформації є впровадження в облікову практику країн світу Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які визначають, які визначають загальні правила та процедури бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності з метою забезпечення користувачів корисною інформацією для прийняття ними економічних рішень, направлених на диверсифікацію економіки та фінансову стабільність.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності мають характер рекомендацій; вони не домінують над національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Але якщо фінансові звіти випускаються не тільки для внутрішнього використання, а призначені для акціонерів, кредиторів, широкої громадськості, вони мають відповідати Міжнародним стандартам.

Ставлячи за мету створення єдиного Європейського ринку, велику увагу уніфікації і зіставності фінансової звітності приділяє ЄС. З 1 січня 2005 р. відповідно до Регламенту ЄС 1606/2002 про застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), консолідовані фінансові звіти товариств, акції яких знаходяться у лістингу на регульованому ринку держави-члена ЄС, повинні складатися за МСФЗ. З 2010 року така вимога розповсюджена на усі підприємства-емітенти, акції яких знаходяться у лістингу на регульованому ринку цінних паперів.

Активізація стратегічного курсу України на інтеграцію зі світовим економічним простором, залучення іноземних інвестицій, формування відкритої економіки, стратегічним призначенням якої є сприяння під-

вищенню ефективності і конкурентоспроможності, потребують нових підходів до побудови бухгалтерського обліку, зумовили потребу стандартизації фінансової звітності та уніфікації методології обліку, як інформаційних засобів, ділового спілкування та ефективного господарювання. З метою поглиблення процесів реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні для забезпечення відкритості, прозорості фінансової звітності вітчизняних суб'єктів господарювання розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 року № 911-р була схвалена Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Наступним кроком на шляху впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності у вітчизняну облікову практику стало прийняття Верховною Радою України Закону України Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 12 травня 2011 року №3332 – УІ.

Бухгалтерський облік є мовою ділового спілкування учасників бізнесу усіх країн світу. Він виконує функцію фінансового центру управлінської інформаційної системи, одним із завдань якої є створення бази, необхідної для аналізу, інтерпретації та використання інформації з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Успішна реалізація цієї функції можлива лише за умови забезпечення високого рівня професійної підготовки фахівців економічного спрямування, які б володіли досвідом організації обліку у зарубіжних країнах–партнерах, вміли інтерпретувати дані фінансової звітності різних країн та використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень.

Зазначене підтверджує важливість вивчення дисципліни «Облік у зарубіжних країнах» і обґрунтованість включення її до навчальних планів, за якими формуються професійні здібності фахівців за напрямом 6.030503 «Міжнародна економіка» та 6.030509 «Облік і аудит».

Запропонований до Вашої уваги підручник підготовлено відповідно до галузевого стандарту вищої освіти і освітньо-професійної програми. У підручнику розкриваються методологічні основи організації обліку, побудови та використання в управлінні фінансової звітності зарубіжних країн.

Конкретні приклади ілюструють міжнародні принципи бухгалтерського обліку, побудову і форми фінансової звітності, систему фінансового обліку, організацію обліку та порядок відображення у фінансовій звітності окремих видів активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат, фінансових результатів. Наведені питання для контролю знань, тести, ситуаційні завдання для самостійної роботи, сприятимуть поглибленню теоретичних знань та набуттю практичних навичок ведення обліку, складання та інтерпретації фінансової звітності відповідно до міжнародних вимог.

Метою даного навчального видання є формування у студентів глибоких теоретичних знань та практичних навичок з організації обліку

у зарубіжних країнах, уміння використовувати облікову інформацію в управлінні. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фахівців з обліку, аудиту й фінансового менеджменту, допоможе зрозуміти передумови та напрямки процесу реформування бухгалтерського обліку, що здійснюється в Україні, розширить кругозір і озброїть знаннями для практичного застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Підручник також призначений для практикуючих бухгалтерів, фінансистів, аудиторів, менеджерів, бізнесменів, які подають фінансову звітність іноземним інвесторам та вивчають зарубіжний досвід ведення обліку з метою використання облікової інформації у професійній діяльності.
